Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI, ... 102. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 6-го ТРАВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 102. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 6, 1953. VOL. LXI

М'КАРТІ ЗА ЗАВЕДЕННЯ ЕМБАРГА ПРОТИ КИТАЮ

Вашингтон. — Сен. Джозеф Р. МекКарті, голова постійної слідчої підкомісії, гостро спротивився заяві представника державного департаменту, що не можна накладати повної заборони торгівлі з комуністичним Китаєм і зажадав від державного секретаря Джана Ф. Доллеса негайного вирішення цієї справи. Це наступило тоді, як в його підкомісії під час слідства стверджено, що 193 кораблі, які пливають по морях під альянтськими прапорами, відбули найменше 445 подорожей до або з комуністичного Китаю в 1952 р. Правний дорадник постійної слідчої підкомісії Роберт Ф. Кеннеді, виявив, що 82 з тих кораблів належали до фірм, що возили американський набір і торгували з комуністичним Китаєм. З них 15 кораблів вели безпосередню торгівлю з Китаєм, а 67 були тільки на допоміжній службі тих самих власників. Кеннеді ще виявив, що 66 кораблів з прапорами Західних країн перевозили товари поміж самими совєтськими чи сателітськими країнами в 1952 р. Голова слідчої підкомісії, сен. Джозеф МекКарті, заявив, що така поведінка це найбільше невиправдана річ, яку він досі колинебудь чув. Кеннеді, ствердив ще, що в 1952 р. 13 кораблів республіки Панами вели торгівлю з китайськими комуністами, хоч це було заборонене законом; що чотири французькі кораблі, три з яких були закуплені в ЗДА, вели торгівлю з Китаєм від початку Корейської війни; що британська корабельна фірма Блу Фоннел Лайн вживала 28 кораблів для ведення торгівлі з червоним Китаєм від вибуху Корейської війни.

ТРЕТІЙ РІК У.Н.ФОНДУ ЗАМКНЕНО СУМОЮ $136,268.97

Ню Йорк. — Український Конґресовий Комітет проголосив, що третій оперативний рік Українського Народного Фонду закмнено сумою — 136,268.97 долярів. На цю суму склались виключно пожертви американських українців та їх організацій у формі національного датку та принагідних пожертв. Загальна сума Народного Фонду в 1952-53 році, отже в третьому році його існування, — збільшилася на 6,080.97 долярів в порівнянні з другим та на 33,728.97 дол. в порівнянні з першим роком. В першому році існування Фонду, отже в рр. 1950-51, загальна сума зібраних датків і пожертв виносила 102,540 дол., а в другому році, 1951-52, вона виносила 130,188 дол. Значить, сума другого року була збільшилась, в порівнянні з першим, на 27,640 дол., тоді коли сума третього року в порівнянні з другим вже збільшилась тільки на 6,080 дол., що власне в тому році відбувся Конґрес, на якому прийшло до консолідації, отже й номінального збільшення потенціяльних платників національного датку. Канцелярія УКК, подаючи до відома загальний вислід вплиівів до Народного Фонду в його третьому році, не подала рівночасно дальших порівнюючих цифр, зокрема щодо кількости платників національного датку, щодо суми зібраних фондів з поодиноких місцевостей, статистичних даних відносно висоти вплачуваних датків іт.п. Ці дані тепер є в процесі підготовки й своєчасно будуть проголошені та цілком певно дозволять на багатомовні висновки щодо нашого потенціялу, як теж і кинуть деяке інтересне світло на наш загальний стан. В останню загальну суму Народного Фонду включено, як виходить з повідомлення канцелярії УКК теж пожертви, зложені на різв'яну коляду й великодну писанку. Минулої п'ятниці відбулись наради УКК в справі розподілу фонду на поодинокі цілі, при чому натраплено на низку суперечностей і справи ще не вирішено.

ГЕН. ГАРРІСОН ПЕРЕСТЕРІГАЄ ЧЕРВОНИХ



Ген. Вільям К. Гаррісон, голова альянтської делеґації на переговорах в Панмунджом, запропонував Пакістан на опікуна для полонених в Кореї, які відмовляються від репатріяції, та перестеріг комуністів, що їхнє неуступчиве становище в тій справі може знову привести до розбиття переговорів. Біля ген. Гаррісона стоїть адмірал Деніл, головний альянтський зв'язковий в Панмунджом.

ПРОДОВЖУЮТЬСЯ СУПЕРЕЧНОСТІ НА ПЕРЕГОВОРАХ В КОРЕЇ

Токіо. — Вчорашні наради між альянтською й комуністичною делеґаціями на переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї все ще не дали жадного успіху та в нічому не роз'язали ані не злагіднили суперечностей, — які істнують відносно долі тих полонених, що відмовляються від репатріяції після перемир'я. Альянтські представники на вчорашніх нарадах знову потвердили своє становище проти вимаганого комуністами перевозу таких полонених на територію іншої, невтральної країни, заявляючи, що багато з тих коло 50,000 китайських і північно-корейських полонених, які відмовляються від репатріяції, воліли б „знищити себе фізично", ніж дозволити на перевезення їх „за море" до будь-якої іншої країни. — Альянти обстоюють, що ті полонені повинні залишитися на території Південної Кореї й тільки одна з невтральних країн повинна перебрати опіку над ними. Комуністи зі свого боку обстоюють, щоб тих полонених перевезти на територію іншої країни, але досі ще її не назвали. Альянтські представники на попередній сесії повідомили, що вони могли б погодитись, — щоб таку опіку над полоненими перебрав Пакістан, одна з чотирьох країн, яку раніше, крім Індії, Бурми та Індонезії, називали посередньо комуністи як можливих кандидатів до такої ролі. Комуністичні представники заявили, що вони „приймають це до відома", але зі свого боку відмовились зайняти в цій справі будь-яке становище, як довго не буде вирішена процедура в тій справі, отже як довго не вирішено та не устійнено, чи полонені мають залишатися на корейській території, чи мають бути перевезені на територію невтральної країни. У зв'язку з цими суперечностями видвигається побоювання, що наради в Панмунджом знову можуть порерватися, якщо в найближчих днях не буде досягнений відповідний компроміс.

Помер кол. сенатор Роберт Ф. Ваґнер, автор робітничих законів

Ню Йорк. — Після скінчення понад двадцять років праці на становищі сенатора Злучених Держав, помер у понеділок Роберт Ф. Ваґнер від серцевої недуги, на яку він терпів від кількох років і внаслідок якої він відсунувся від публічного життя в 1949 р. У хвилині смерти свого батька був приявний його син, президент дільниці Мангеттену, Роберт мол., про якого попереднього дня згадували часописи, що він узяв участь у [illegible] параді льояльности на чолі українського відділу в суботу попереднього тижня. Небіжчик був сенатором з Демократичної партії стейту Ню Йорк з перервами — від 1928 і вславився як автор першого федерального робітничого закону, що управильнив стосунки між працедавцями й робітниками. Цей закон відомий як „Краєвий Акт про Робітничі Відносини", був підписаний президентом Рузвелтом 5 липня 1935 р. і був уже другим його законопроєктом, коли перший з 1933 р., був признаний неконституційним. Цей закон вважається ще досі за „Велику Хартію" для робітництва і він перетривав до липня 1947 р., коли в Конґресі ухвалено обов'язальний тепер закон Тефта-Гартлі, не зважаючи на те, що президент Труман поклав проти нього своє вето. Другим важливим ділом сен. Ваґнера був закон про суспільну забезпеку, який був підписаний президентом Рузвелтом 15 серпня 1935, а який, з різними доповненнями, втримався досі й становить головну підставу забезпечення робітників на випадок безробіття й старости. Крім тих двох проєктів Ваґнер дав почин до складення програми побудови дешевих домів і федерального закону проти лінчування неґрів, практикованого давніше безкарно в південних стейтах.

Український Спортовий Клюб Ню Йорк першуном Національної Ліґи

Ню Йорк. — Український Спортовий Клюб Ню Йорк здобув перше місце в грах 1952/53 року Національної Ліґи копаного м'яча та звання чемпіона на цей сезон. Після змагань останньої неділі (УСК — ГИОА 1 : 1) наші копуни закінчили переможно сезон та закріпили за собою перше місце показника Ліґи, маючи 27 точок добутих та 9 втрачених. За ними стоять: Польонія, з точками 23:11, Гйоа — 22:12, та Петерсон Даверс, минулорічний першун, — 21:11. УСК вже закінчив усі гри Ліґи, а суперники його, навіть коли вийдуть переможцями в останніх їх змаганнях, не зможуть наздогнати УСК-у в точкуванні. Це в третьому році участи в Національній Лізі, та шостому році існування нашого першого футбольного клюбу на терені ЗДА великий успіх, що його ще збільшує вся дотеперішня праця УСК у пропаґанді українського імени в цій ділянці.

Пакістан погоджується перебрати опіку над полоненими в Кореї

Карачі, Пакістан. — Пакістанський прем'єр Могамед Алі заявив вчора, що він не бачить жадних перешкод для того, щоб Пакістан перебрав запропоновану альянтами опіку над тими полоненими в Кореї, які відмовляться від репатріяції після перемир'я. Рівночасно із зближених до уряду джерел поінформовано, що коли б ті полонені мали бути перевезені на територію Пакістану, то Об'єднані Нації мусіли б це зробити своїм коштом, як теж забезпечити тим полоненим на території Пакістану відповідні преміщення й прохарчування. З інших країн, що їх вважається евентуальними кандидатами до такої ролі, Індонезія вже висловила свою готовість, а уряди Індії й Бурми відмовились зайняти в цій справі становище. Справу переговорів в Кореї заторкнено вчора теж в англійському парляменті, як один із членів Палати Громад домагався, — щоб ведення тих переговорів передати радше політикам, — ніж військовикам, та щоб в переговорах брали участь не тільки представники Америки, але й інших союзних країн. Представник уряду, відповідаючи на цю інтерпеляцію, заявив, що він не бачить жадних причин до такої пропозиції, бо дотеперішня поведінка й становище репрезентуючих Об'єднані Нації американських військових представників було поміркуване й розважне та цілком відповідало інтересам вільного світу.

Індія вимагає звороту діяманту „Коґінор"

Ню Дельгі, Індія. — Індійський уряд пробує вимагати звороту діяманту „Коґінор", який тепер находиться в Англії як прикраса корон покійної королеви Марії та королеви матері Єлисавети. Про це заявив заступник міністра виховання К. Д. Малавія в нижчій палаті індійського парляменту. Він сказав, що уряд, „якщо воно буде можливе", домагатиметься звороту тих усіх дорогоцінностей, що мають історичну вартість, і які англійці під час свого панування в Індії вивезли до Европи. Діямант „Коґінор" має 2,010 років, його називають „горою світла" і він давніше важив 792 карати. Пізніше один венеціянець покраяв його на 106 каратові частини, — було це під час панування династії Моґулів. Англійці вивезли ці дорогоцінності перед стома роками і подарували королеві Вікторії. — Лондон. — Заява індійського міністра викликала велике здивування в Англії. Представник міністерства для справ Комонвелту заявив, що йому досі невідомо про те, що Індія домагається звороту діяманту, і що досі не було ні урядової ні приватної інтервенції в цій справі. Те саме заявив уряд Високого Комісара для справ Індії в Лондоні.

Мав-Мав терористи вбили 19 вартівників

Найробі, Кенія. — Мав-Мав терористи напали на станицю прихильного англійцям ватажка та після завзятої боротьби знищили цю станицю, вбивши 19 вояків, які її боронили. Між вбитими був і ватажок Стефано, якого терористи спалили. Станиця була розбудована в твердиню з барикадами та колючим дротом. Вісім вартівників старалися втекти, але терористи їх порізали на шматки.

400,000 осіб потребують реабілітації

Атлантік Сиі. — Чотириста тисяч осіб з стейтів Ню Йорк, Ню Джерзі, Делевар і Пенсилванія можуть повернутися до нормальної праці, якщо б можна найти відповідні фонди для привернення сил людям, що в різних причин стали хвилево, чи на довший час, неспосібні до виконування своїх обов'язків. Це стало відоме на відкритті другої окружної конференції Краєвого Товариства Реабілітації, в якій беруть участь 500 лікарів, суспільних працівників, дорадників при наданні праці і членів федеральних та стейтових аґенцій із згаданих чотирьох стейтів. Нюйоркський делеґат А. Кірі Коч, виявив, що тільки 8.5 відсотків із 400,000 обездолених осіб дістали допомогу для реабілітації в 1952 р. Делеґати скаржились на недостачу стейтових і місцевих фондів на такі цілі, головно на втримання осіб, що перебувши якусь недугу, напр. недугу туберкульози, не можуть знайти відповідного затруднення.

Канадійські державні мужі в ЗДА

У четвер приїздять на дводенну візиту до ЗДА канадійські державні мужі, що будуть гістьми уряду ЗДА. Група гостей складатиметься з прем'єр-міністра Канади Луї Ст. Лорана, державного секретаря закордонних справ Л. Б. Пірсона і секретаря кабінету Дж. В. Пайкерсґіла. Відразу по приїзді, канадійські гості зустрінуться з президентом Айзенгавером під час снідання в Білому Домі. Канадійці зложать квіти на могилі невідомого вояка та у підніжжя т. зв. Канадійського хреста, що його здвигнув канадійський уряд для вшанування американців, що полягли під час другої світової війни, бувши в лавах канадійської армії. З Білого дому немає сповіщення про мету візити канадійських політиків, проте припускають, що розмови торкатимуться торговельних відносин обох сусідніх країн та проєкту спільної побудови великого водного шляху з Атлантійського океану в „серце Америки", через великі озера, що лежать на кордоні ЗДА й Канади.

Західні держави бажають вирішення справи Австрії

Вашингтон. — Сповіщено, що уряд ЗДА схильний приступити до розмов про закінчення справ Австрії, яка увесь час лишається невирішена з-за перешкод з боку совєтського уряду. Це ствердження вважають, як наявний наслідок недавнього (з 25 квітня) звернення Совєтів з заявою, що Совєти схильні до поважних розмов про припинення світового напруження. Вирішення справи Австрії і задоволення — тим самим — домагань австрійського уряду було б доказом правдивого бажання Москви злагіднити гостроту політичного напруження у світі. Про можливу зустріч представників ЗДА, Британії, Франції і СССР були розмови і на останньому засіданні Ради Північно-Атлантійського Пакту, що відбулися в Парижі. Ніякого окремого предложення в цій справі не було послано до Москви, але оприлюднення бажання ЗДА взяти участь в розмовах „Великих Чотирьох" заступає безпосереднє предложення і новий уряд в Москві змусить виявити своє ставлення до цієї справи. Заява ЗДА зустрінеться з прихильним відгуком в Австрії, поскільки австрійський уряд, після смерти Сталіна, посилено домагається розгляду і вирішення положення своєї країни. Окрім того, Британія звернулась до Вашинґтону з запитом, чи уряд ЗДА поробив відповідні заходи для розмов чотирьох великодержав про упорядкування австрійського питання. На це державний секретар відповів, що, при прихильності Англії і Франції, ЗДА готові на розмови, які б закінчили повоєнний стан Австрії. — Як відомо, під час повоєнних сьоми років, відбуто 258 нарад про мирний договір в Австрією і про виведення окупаційних відділів з тієї країни. Але всі розмови спіткались з спротивом Москви і досі не дали ніякого наслідку.

Протикомуністична пересувна вистава в Італії

Рим. — Великим успіхом втішалася протикомуністична пересувна вистава в Італії, яка називається „Життя потойбіч". Цю виставу зорганізували приватні підприємства в державах Західної Европи, і її тепер показують по більших містах Італії, щоб послабити комуністичні впливи в цій країні перед виборами, що мають відбутися 7 червня. В Больонії звиділи цю виставу 100,000 глядачів, в місті Леґгорн 40,000 (на 200,000 мешканців), а в Неаполі аж 400,000 осіб (на 1,500,000 мешканців). В цій виставі находиться і фільм, який висвітлює, в який спосіб комуністи захоплювали владу в державах сателітів. В цьому фільмі робітники оповідають, що зараз після закінчення війни до уряду входили й соціялістичні партії, але однієї ночі населення довідувалося, що при владі самі комуністи. Вистава підкреслює, що подібно „може статися в Італії", коли виборці голосуватимуть на комуністичний список. Найбільше враження на італійців робить порівняння в країнах за залізною заслоною. На виставі показують оригінальні зарядження та закони й харчові обмеження в сателітських державах, і це сильно впливає на глядачів.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Вашинґтон. — Відкривши нараду 45 губернаторів стейтів і трьох губернаторів інших територій ЗДА, президент Айзенгавер вияснив причину запрошення їх на конференцію, а саме, щоб порадитись з ними „над надзвичайно важким питанням миру й забезпеки нашої країни". — „Ведення закордонних справ і справи війни та миру" — казав президент — „на підставі конституції належить до федерального уряду. Одначе в таких часах, як теперішні, небезпека для нашої країни лежить в можливості винищування нашого цивільного населення по містах і містечках та на фармах у наших стейтах. Тому відповідальність місцевої влади незвичайна". Айзенгавер пригадав теж, що не вся політична мудрість зосереджена в Білому Домі ані в виконній ділянці уряду, ані навіть у самому Вашинґтоні. Вона коріниться в умах і серцях щирих і відданих людей в усіх місцях, денебудь вони находяться, чи то в федеральнім, чи стейтовім чи в місцевім уряді, чи в приватнім житті. Мета нашої конференції така, щоб поділитися з вами інформаціями, які ми маємо і плянами, які ми складаємо в ділянці краєвої безпеки". — Усі засідання губернаторів вважаються довірочними й тому з них не оголошується комунікатів. Після обіду в Білому Домі президент опровадив гостей по кімнатах, та був приявний на спеціяльнім показі фільму в підвалі Білого Дому. Як заповіджено наперед, різні урядовці передавали гостям довірочні вісті з різних ділянок політичного життя. Деякі губернатори, в розмові з кореспондентами, ствердили справжню важливість нарад з президентом.

В Арґентіні заарештовано замахівців на життя Перона

Буенос Айрес. — Поліція сповістила, що їй вдалося заарештувати п'ять осіб з товариських сфер арґентінського громадянства, що виявились спричинниками низки бомбових вибухів, які внесли багато хвилювання в життя країни. Поліція знайшла в авті, що належить 34-літній жінці Марії Томкінсон де Крістоферсон запас вибухових речовин, які мали бути підкинені в авто міністра закордонних справ Реморіно. — Орім цієї жінки, затримано ще двох лікарів Рамаса і Елізальде, які підложили бомбу на залізничій станції 2. березня, коли президент Перон повертався з Чіле і яка вибухла лише пару хвилин запізно. Вони також підложили в іншім місці бомби — в Клюбі армії 25. квітня і біля будинку конґресу під час промови президента. Інші два замаховці, що їх заарештовано, це В. Куллен та П. М. Куллен.

Найбільше дощу за останніх 60 років

Ню Йорк. — Перші чотири місяці 1953 року позначилися дощами, які перевищили опади за 60 попередніх років. Місяці: Січень, лютий, березень і квітень були наймокрішими з усіх чвертьріч в двадцятому сторіччі, як про це звідомляє бюро погоди. Це є третій наймокріший період за останніх 127 років. Цими днями теж йде дощ майже постійно, не зважаючи на це, що щодня радієві заповідачі потішають слухачів про ясні дні. Директор бюра погоди каже, що такої пори не було в околиці Ню Йорку ще від 1893 р..

Газетний синдикат про історію російського обманювання

Ню Йорк. — Синдикат щоденників Скріпс-Говарда, репрезентований у Ню Йорку щоденником „Н. Й. Ворлд-Телеґрам енд Сан", поміщує на фронтовій сторінці статтю під заголовком: „Обіцянки Росії — історія зради". У статті згадується останню кампанію за мир, на пригадку, що негайно після признання Росії Америкою в 1933 р., Совєти почали систематично ламати всі свої міжнародні зобов'язання. Дальше наведені у статті поодинокі факти з минулого, згадуючи наперед слова, тобто обіцянки, і зіставляючи побіч діла, тобто поламання кожного договору та його викривлення в цілком протилежному напрямку. Таких поламаних і викривлених договори кореним домовлень наведено 18, починаючи від умови з 16 листопаду 1933 р., підписаної Літвіновим, що Росія не буде вмішуватися у внутрішні справи ЗДА, аж до умови з Каїро, в січні 1946 р., що Корея має бути об'єднана в одну демократичну республіку, коли замість того Росія підготовила і виконала напад на Південну Корею 25 червня 1950 р. На підставі наведених прикладів непідписаний автор статті приходить до заключення, що й тепер, коли Кремль помахує оливною галузкою миру, то водночас в другій руці тримає ніж, щоб його вбити в спину вільного світу.

Хемніц – тепер „місто Карла Маркса"

Берлін. — Німецькі комуністи невільничо наслідують російських большевиків і вирішили, що в 135-ті роковини з дня народження Карла Маркса, це значить 5 травня ц. р., місто в Саксонії Хемніц називатиметься „місто Карла Маркса" (Карл Маркс штадт). Хемніц має тепер 550,000 мешканців і в ньому знаходяться великі текстильні фабрики та фабрика текстильних машин. Це перший випадок перейменування німецького міста за совєтським зразком, де існують Ленінґради, Сталінґради, Сталіни та всякі інші Кіровоґради. Також німецький комуністичний режим вирішив надавати медаль Карла Маркса всім тим, що визначилися на політичному, господарському і культурному полі, або в інший спосіб причинилися до „будови соціялізму". Карл Маркс від тепер буде „найбільшим сином німецького народу", подібно як Ленін і Сталін в Совєтів є „найбільшими синами російського народу".

НОВИЙ РОЗВИТОК ВІЙНИ В ІНДО-КИТАЇ

Люанґ Прабанґ, Ляос, Індокитай. — Комуністичні війська, що ведуть тепер генеральний наступ на королівство Ляос та стоять на підступах до його столиці Люанґ Прабанґ, нагло змінили свою тактику й замість сподіваної атаки на столицю, продовжують свій похід на південь в напрямку міста Паксане, що лежить над річкою Меконґ на кордоні з Сіямом. В цьому поході вони вже захопили низку місцевостей та зліквідували один в'єтнамсько-французький військовий пост. Новий рух комуністів вказував би на те, що червоні правдоподібно плянують повести рівночасно наступ на столицю й на місто Вієнтяне, що положене на півдні та є тепер осідком евакуованого з Луанґ Прабанґ уряду Ляос. Захоплення тих двох міст дало б комуністам велику політично-військову перемогу та відкрило б їм шлях для дальшого евентуального наступу на Сіям. Цей новий розвиток війни заскочив французьке командування, яке очікувало наступу на Люанґ Прабанґ, поробило до нього відповідну підготовку й бажало собі рішального бою власне в тому районі. Похід на південь ведуть тільки деякі частини тих комуністичних військ, що напали на Ляос зі сходу. Головні комуністичні сили все ще залишаються в безпосередньому віддаленні від столиці. В міжнародних військових і політичних колах з великою увагою слідкують за розвитком подій в Індо-Китаї, вважаючи їх частинно світової комуністичної стратеґії.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною.		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВА КРИЗА В АЗІЇ

Майже рівночасно з совєтською „мирною офензивою" та з договором про виміну хворих і поранених полонених в Кореї й опісля з відновленням переговорів в справі перемир'я в Кореї, в іншій частині Азії, в Індо-Китаю, почався генеральний наступ комуністичних військ на королівство Ляос, складову частину Індо-Китаю. Цей наступ був дбайливо підготований вже від деякого часу, поза кордонами Ляос на комуністичній території вже був створений „вільний уряд" тієї провінції, коротко — було приготоване все, щоб „визволити" Ляос на лад східньо-европейських країн та Китаю й Північної Кореї. Комуністичні орди, забезпечені совєтською зброєю та совєтськими й комуно-китайськими „соратниками" й командантами, наступають на Ляос з трьох напрямків, вже здобули його великі простори й находяться на підступах до столиці. Французькі та місцеві війська ще ставлять спротив та швидко організують оборону столиці, але немає великих надій на її рятунок.

Наступ червоних на Ляос створив нову загрозливу кризу в Азії, бо його вважається тільки „дальшим кроком" комуністичної агресії, скерованої на підбій Азії. Першим кроком в цьому напрямку було опанування комуністами Китаю, опісля безуспішна досі агресія в Кореї, захоплення Гімаляїв й посилена агресія на Індо-Китай, з теперішньою офензивою на Ляос. Похід комуністичних військ на ту провінцію, що має свій автономний уряд і швидкими темпами поступала до повної незалежности, до краю затривожив сусідні країни, зокрема Сіям, що почав облаву на „своїх" комуністів та заалярмував свої війська на кордоні Ляос, як теж частинно Бурму, а французи докладають всіх зусиль, щоб рятувати загрожену Камбоджу, третю складову частину Індо-Китаю.

Наступ на Ляос викликав теж і загальну тривогу в цілому світі, бо його вважається прямим поширенням комуністичної війни проти вільного світу. Цю ситуацію підкреслив державний секретар Доллес, заявляючи минулої суботи, що комуністичний наступ на Ляос є „черговим випадком безпощадного й неспровокованого наступу на країну, якою мирно володіє конституційний уряд, визнаний 35 іншими країнами" та що оборона Ляосу є „інтегральною частиною боротьби всього вільного світу проти поневолення". Виходячи з таких заложень, Америка рішила збільшити й приспішити свою допомогу тій новій жертві комуністичної агресії в Азії, якщо та допомога вже не є запізна.

Захоплення комуністами Ляосу може мати трагічні наслідки не тільки для цілого Індо-Китаю, але й для його сусідів та для цілої Азії. Здобуття Ляосу означало б для комуністів захоплення стратегічної бази для дальшого наступу на Сіям, Бурму і Маляї, де вже підготовляють на це ґрунт сильні комуністичні п'яті колони. Комуністичні війська, які наступають на Ляос, стріляють совєтськими кулями зі совєтської зброї й ними командують переважно вишколені в Москві китайці. Все це тільки потверджує й без того відому правду, що ті війська, які наступають на Ляос, є інтегральною частиною світової комуністичної воєнної машини, а наступ на Ляос є інтегральною частиною совєтського наступу на світ.

Із заяв американських урядових представників, як і з коментарів американської преси виходить, що Америка й її союзники цілком здають собі справу з такого стану речей і під цим кутом оцінюють совєтську „мирну офензиву" й тактичні комуністичні маневри з перемир'ям в Кореї. Важливе тільки, щоб вони з тої свідомости витягнули теж відповідні практичні висновки. Нова криза в Азії є новою кризою в світі й ті кризи будуть існувати та повторюватись постійно, як довго існує імперіялістична Москва, з величезним, загарбаним нею людським і господарським потенціялом. Жадної з цих криз не можна полагодити, не зліквідувавши їх спільної й основної первопричини — імперіялістичної московської імперії. В тому напрямку повинна піти не тільки теоретична, але й практична визвольна політика З'єдинених Держав та всього вільного світу.

Непримиренні корейці

(Лист з Кореї)

Корея. В тому самому часі, як Об'єднані Нації та вільний світ метушаться з підступною совєтською „мирною офензивою", корейський нарід, що впродовж останніх років впав жертвою комуністичної агресії та поклав такі великі жертви крови й майна в обороні своєї волі, має свою думку про міражі миру, мальовані совєтською пропагандою.

Передучора, 26-го квітня, тут в кожному великому й майже в усіх малих містах і місцевостях Південної Кореї відбулися масові маніфестації, в яких корейці домагались волі й об'єднання для всієї країни. Як американський вояк, я мав нагоду багато дечого побачити й послухати під час тих маніфестацій та хочу поділитись цими вістками з читачами „Свободи", зокрема з тими, які, вже завтра можуть стати американськими вояками та боротись за волю й справжній та неподільний мир не тільки для Кореї, але й для своєї поневоленої України.

Ранок в неділю 26-го квітня був тут, як кожний весняний ранок, тихий та спокійний. Але тільки в природі. Бо по вулицях міст і осель вже від досвітку бігали люди із звоями паперів та пушками клею й розліплювали на всіх придорожних стовпах, деревах та мурах більші й менші афіші з написами англійською й корейською мовами, розповсюджуючи рівночасно маси летючок. Ось зміст одної з таких летючок:

„Пам'ятайте про заповіт наших поляглих Героїв! Розмови про перемир'я без об'єднання означатимуть смерть тридцяти мільйонів корейського народу. Досягнімо об'єднання нашої Батьківщини в дусі антикомунізму! Не дайте звестись на манівці мировою офензивою агресивного Кремля. Мирові переговори без об'єднання цілком певно призведуть до нового 25-го червня (в якому почалась комуністична агресія в Кореї три роки тому — Ред.). Виженіть китайських комуністів за ріку Ялу! Юнаки, держіть зброю і йдуть на північ! Об'єднання, або смерть! Ідімо на північ і здобудьмо об'єднання!"

Коло години 10-тої ранку почались маніфестації. Початково люди збирались в більші й менші гурти, виголошувано промови, час до часу падали антикомуністичні вигуки з маси, а опісля почався похід з усіх закутків до центру міста. Опісля всі ці маси народу створили довжелезну маршову колону, появились маси корейських і американських прапорів, разом з прапорами Об'єднаних Націй. Цей похід переходив з вулиці на вулицю, часто виголошувано промови й найбільше рецитовано цілою масою всілякі антикомуністичні гасла.

Переходячи біля військових приміщень, з гурту вибігали групи людей та сипали записаними англійською й корейською мовами картками паперу з антикомуністичними гаслами та з закликами до об'єднання Кореї. Походу ніхто не затримував і ніхто не ставив йому жадних перешкод. Перекинені до наших приміщень летючки розхопили вояки та живо інтересувались їх змістом. Загальні думки серед американських вояків такі, що корейці хочуть від нас більше, ніж ми їм можемо дати. Вони вимагають від нас ще дальших тисячів жертв в людях і грошах.

Моя особиста думка про це така, що в Кореї, як і в інших частинах світу, не може бути миру без повної незалежности всіх народів та без повного об'єднання їхніх країн. Перемир'я можна досягнути всілякими компромісами, але ними не може бути досягнений справжній і тривкий мир.

Наша військова газета в Кореї подала тільки об'єктивну інформацію про ці демонстрації корейців, але сама не забрала до цього жадного становища та не висловила своєї думки. Цікаво як там, в Америці?

Микола Худоба

В. М. Верган

Україна в шкільних американських підручниках

Назва Україна, та не тільки назва, але й українська проблема взагалі для багатьох народів, в тому й американського, всупереч нашим намаганням є майже незрозуміла. Причин, звичайно, можна знайти багато, та ми уважаємо, що найголовніші з них дві. Перша, це фальшива наука наших сусідів про Україну, друга, — яка випливає з першої, це складення шкільних підручників на підставі фальшивої науки й навчання молоді неправди про Україну, її нарід, мову, літературу, боротьбу за державність, боротьбу за національну й соціяльну справедливість, боротьбу за релігійну й культурно освітну самостійність і т. п.

Чому саме наші сусіди, поляки, росіяни, мадяри й чехи, замість вселюдської науки у відношенні до України стосували й стосують свої — національні науки — нам аж надто добре відомо. Україна, „молоком і медом текуча країна", для них від віків була ласим куском. Всі вони, або на спілку, або кожний зокрема, чекали відповідної нагоди, щоб на неї кинутися й загарбати. Загарбавши якийсь шмат землі, уживали всяких засобів, в тому й науки, щоб доказати, що їх грабіж, це не грабіж, а історичне право. Наука ставалася пропагандою. Науковці створювали різні теорії, реконструували історичні факти, фальшиво насвітлювали події, національні, політичні та суспільні й релігійні рухи на те, щоб не тільки переконати своїх громадян, але й світ та поневолені ними народи, що грабіж і поневолення, це не грабіж, а „воз'єднання з братнім народом", „відзискання втрачених земель", „здійснення історичного права" і т. п.

Для закріплення такої фальшивої науки поза своїми кордонами, наші сусіди видавали й видають величезні гроші на різні видавництва, які друкують у різних мовах твори, що в них вони закривають свою грабіж, фальшування фактів, історичні події та боротьбу поневолених за свою самостійність. Науковці світу, в тому й Америки, всі ці „наукові" твори сусідів України приймали й приймають в добрій вірі, бо уважають, що наука сусідів України, це всесвітня наука, а не світовий науковий обман. Мало того, вони навіть дуже часто несвідомі того, що вони самі, пишучи свої твори про Україну на підставі „джерел" сусідів України поширюють неправду про Україну серед свойого народу, вони вчать молоде покоління вірити в неправду про Україну.

На наш закид можуть науковці боронитися тим, що вони про Україну знають тільки те, що є написане їх мовою й авторами сусідів України. Але таке оправдання має в собі тільки частину правди. Є бо й твори, написані про Україну, не сусідами України. Є твори написані й самими українцями. Є українські вчені, є наукові робітники, є професори університету й від них можна довідатися правду про їх край, нарід, мову, культуру й т. д. Треба тільки трошки доброї волі й бажання в науці говорити правду.

Та на жаль, ані одного, ані другого в багатьох науковців у світі, що писали про Україну, не було. Не було того й в багатьох науковців у Америці. Переглядаючи наукові твори про Україну й енциклопедії, треба зі сумом ствердити, що багато з них написано на основі наукової пропаганди наших сусідів: Добре зробило НТШ, що створило енциклопедичну комісію, яка поставила собі за завдання зібрати всі дані про наш нарід у всіх найважливіших і найбільше поширених енциклопедіях і словниках-довідниках ЗДА й Канади та по перевіренні неправдивих відомостей про Україну й український нарід, його історію, літературу й культуру, спростовувати те, що не відповідає правді. Ми хочемо звернути увагу на ще одну справу, а саме на шкільні підручники.

Переглядаючи американські шкільні підручники, яскраво впадає в очі це саме, що й в енциклопедіях: неточні відомості, хибні й злобно поперекручувані інформації, а дуже часто фальшиво спрепаровані й під кутом зору наших сусідів насвітлені історичні події. Назву Україна майже не вживається. А як і вживається, то тільки на означення території, не подаючи історії того народу, що цю територію від віків замешкував. Назвою Росія означується увесь СССР, або навпаки назвою СССР означується Україну й Росію. Від старої назви Київської Держави (Russ) автори підручників виводять назву Росія (Russia) і руський (Russian) та зовсім замовчують назву Україна. Щоб не бути голословним, ми для доказу подамо переклад тексту зі шкільного американського підручника „Neighbors in Eurasia" авторами якого є Фредерик К. Браном і сестра М. Ю. Беклір та який видано 1950 р. Пишеться там дослівно так:

Край і населення Совєтського Союзу

Союз Совєтських Соціялістичних Республік, це довга назва. Багато людей волять уживати скорочення СССР, або скороченої російської назви, Совєтський Союз. Іноли вживається старої назви країни Росія. (стор. 184).

Як створився Совєтський Союз

Більш тисяча років тому, група людей, званих слов'янами, жили в Східній Европі. З бігом часу слов'яни змішалися з норманами або данцями з півночі й монголами, або азійським народом зі сходу. Віра й цивілізація прийшли до них пізно. Перші слов'янські племена були дикунами й поганами. Вони жили в примітивних селах в околицях Києва, які мали назву Русь. Русь була багатою країною для хліборобів і пастухів, які там жили, але племена часто воювали між собою, або з іншими людьми... Русь була країною безпечників. (стор. 185).

Віра

Багаті київські купці купували дорогі сукна й інші люксусові предмети в багатому Константинополі, столиці східньої імперії. Населення його було католицької віри. Незабаром заложено католицьку церкву і на Русі, але вірних було мало. Тоді російська княгиня Ольга поїхала до Константинополя, вивчила віру, там охристилася і повернулася до Києва, щоб провести своє життя на шеренню віри. Її син не був католиком, але її внук Володимир був охрищений коли виріс і став володарем росіян... Церква і держава в Росії були з'єднані. Будовано гарні церкви; священики прибули з Греції і з Константинополя та вчили росіян на священиків. Чудовий обряд і церковна музика були занесені до Росії і росіяни їх любили. (стор. 186).

Народ страдник

Росія була завжди краєм терпінь і неспокоїв. Дикі татарські племена з Азії пройшли через країну, здобули її і панували над нею століттями. Російські володарі були часто жорстокими тиранами. (стор. 186).

Веселі й щедрі

В Росії було багато селянських родин, які володіли землею з роду в рід і жили на ній в достатках... Козаки були другою клясою вільних, незалежних росіян. Вони були войовничі вершники й чабани, які жили на великих рівнинах, зокрема над рікою Доном. (стор. 187)... В такій широкій країні як Росія, мільйони людей не могли стати заможні й високо освічені, або демократичні за одну ніч. (стор. 187).

У дальших уступах говориться про історію Росії та про революцію 1917 р., але згадки про Україну там не знайде читач ніякої. Мало того, ані словом там не згадується про боротьбу народів за свою державу й самостійність. Все це дістся в Росії, чи, точніше сказати, на території Росії. Даремно шукав би читач за назвою Україна в поясненнях до карти СССР на стор. 194. „Совєтський Союз", пояснюється там, „це найбільша країна в світі. Вона займає велику частину Европи й Азії". Всі земні багатства, що є на Україні, приписується Росії. Про Україну згадується тільки при описі каналів і дорогових сполучень такими словами: „Залізні дороги й шляхи зв'язують Москву з іншими частинами Росії. Місто зв'язане каналом з рікою Волгою і є центром повітряних сполук. Воно є близько до України і є окружене хліборобським районом. (сторінка 195). Навіть в уступі „Інші народи під Совєтським Союзом", де згадується латишів, естонців і литовців, про українців ані слова. На стор. 184, де пишеться, що „внутрі совєтської Росії є 175 національних груп і що вони розмовляють 150 різними діялектами", також не згадується ані словом про українців. На цій самій сторінці є подані типи людей, але про українців ані згадки, хоч типи на образках українські.

У другому американському шкільному підручнику "The old world and America", автором якого є о. Філіп Фурлонг, також не краще пишеться про нашу минувшину. В уступі „Народи Східньої Европи" дослівно написано:

„Мусимо розповісти ще про один нарід, що входить у склад народів Европи — слов'ян. Слов'яни є поділені на різні галузі, дуже подібно, як кельти і тевтони. (стор. 141).

На які племена були поділені слов'яни й де вони мешкали, автор підручника мовчить. Щойно в уступі „Святий Кирил і святий Методій" автор подає:

В північно-центральній Европі лежать Польща, Литва, Чехо-Словаччина. Цілу східню частину континенту займає Росія. Всі ці краї є засе-

(Закінчення на стор. 4-тій)

„З'єднена Німеччина"

(Від нашого кореспондента в Лондоні)

Новий маневр нового московського уряду Маленкова — це гра на німецьких національних почуваннях. Ці почування дуже сильні і особливо реагують німці на згадку про об'єднання розірваних окупаціями частин німецької території. Практично німці ставлять собі завдання об'єднати ті території що ще заселені німецьким народом: Західню Союзну Республіку з столицею в Бонні і Східню „Німецьку Демократичну Республіку", що фактично стала сателітом Москви. Про свої претенсії на бувші німецькі території за Одрою і Нісою, що їх прилучено до Польщі, німці згадують рідше.

Москва має на увазі зробити щось в справі об'єднання Німеччини, хоч би задля цілей своєї пропаганди. Московська ідея — не дати, щоб здійснився плян озброєння Західньої Німеччини, в пляні Европейської Оборонної Спілки. Навіть у межах Европейської Армії, під спільною командою і з'єдиненим постачанням, нова німецька армія могла б творити значну силу і була б знаряддям німецької політики.

Про плян Москви в подробицях не можна ще знати, однак той факт, що в Берлін призначено послом СССР найздібнішого із нових людей у Кремлі — Юдіна, — показує, що уряд Маленкова має якісь пропозиції й рішення, які дасть німцям і світові під увагу. До речі: Юдін має славу „совєтського філософа", але одночасно він відомий як визначний співробітник Берії в НКВД. Тому в СССР про нього кажуть на жарт (звичайно, щоб не почули „сексоти"): „Юдін перший філософ між НКВДистами і перший НКВДист між філософами"...

Щоб прихилити до своїх плянів німців, Москва мусіла б дещо їм дати. І німців і в великій мірі сусідів Німеччини могла б задовольнити пропозиція, що її не раз уже для пропаганди Москва пускала в пресі та через радіо: всі окупаційні армії мають залишити Німеччину, створити спільний уряд із представників, Західньої та Східньої Німеччини і відбути вибори до нового парляменту.

Німеччина мала б лишитися невтральною країною між східнім диктаторським, і західнім демократичним блоком держав. Перша пропозиція — звільнення від окупації, подобається всім німцям. Але творити „всенімецький уряд" з комуністами Східньої зони, що їх призначила Москва, в Бонні нікому не хочеться. В Західній Німеччині бажали б відбути вільні вибори на всіх територіях, під контролею Об'єднаних Націй. Ідея невтральности теж популярна в Німеччині, бо кожний німець розуміє, що нова світова війна відбулась би в першу чергу на території Німеччини, і стати „другою Кореєю", не приваблює нікого.

Мені довелися зустрінути в Лондоні німців, що вже навіть мріють про практичне здійснення німецької єдности. Показували вони матеріяли, розроблені з Західній Німеччині, про стан господарства совєтської зони. Ці матеріяли показують, як далеко зайшла совєтизація Східньої Німеччини, і які труднощі господарського характеру мусіли б виникнути при злуці обидвох частин німецької території.

Наприклад, коли 90% усієї промисловости в Східній Німеччині знаціоналізовано. Майже той самий процент землі, що раніше була в руках великих землевласників, розділено між дрібними господарями. Коли б дійшло до з'єднання Німеччини, то чи вдалось би зробити „денаціоналізацію промисловости"? Друге питання: чи можна роздріблені земельні участки, приділені селянам, вернути знову великим землевласникам. Селянин, навіть у колгоспі, мріє про власну землю і не бажає повороту великого земельного володіння. Саме на цих власницьких інстинктах селянства успішно грає тепер комуністична пропаганда в Азії, а у нас в Україні реакція, заведена за гетьмана Скоропадського, поставила селянство України під вплив большевицької пропаганди. Об'єднання Німеччини, коли б на це погодилася Москва, привело б до нової господарської орієнтації теперішню совєтську зону. Адже ж східня зона включена в загально-совєтську господарську систему і виробляє переважно те, що Москва наказує. Наприклад, в східній зоні Німеччини є великі копальні уранових руд для совєтської військової промисловости, однак для самого німецького народного господарства ці копальні ніякої користи не приносять. Таких прикладів можна навести багато. В разі об'єднання німецьких територій, робітники, що працюють тепер на тих підприємствах, створених для потреб Москви, мусіли б шукати собі праці в інших підприємствах. Німецькі економісти вже виробляють пляни, куди послати робітників із „зліквідованих підприємств" східньої зони, коли б дійшло до з'єднання Німеччини?

Збоку дивлячися на це, нам здається трохи дивно, що люди уявляють свої надії за близькі до здійснення. Москва, як відомо, робить уступки тільки під натиском сили. Ще ніякого ультимату Маленков не одержав і ми сумніваємось, щоб такий ультимат — очистити Східню Німеччину — був скоро посланий у Москву. Але одна небезпечна риса є в людській натурі: німці готові прийняти об'єднану Німеччину з рук Москви і не журяться долею інших народів, що живуть далі на схід. Сателітські народи (поляки, мадяри і ін.) теж готові прийняти свою „свободу" з рук Москви, в границях 1939 р., а про нації, захоплені російським військом раніше, не журяться.

Ця політична короткозорість — найбільша допомога для московського імперіялізму. Москва має старе правило, запозичене у стародавніх римлян: „Розділи і пануй".

П. А.

Степан Женецький

ФЕДЬКОВА ДУДКА

(2)

Я вже чув гру багатьох різних музикантів, таких що училися з нот, і таких, що училися „самі з себе"; бачив і чув сільські „музики", і великі міські оркестри; чув гру різних солістів на різних інструментах в рідному краю і по великих містах Німеччини, де музична культура дуже висока; а й сам теж був колись членом великої 24-членної оркестри, яка здобула була першу нагороду на першому українському музичному фестивалі у Львові 1933 р., але такої краси, як Федькова гра на дудці-саморобці, мені ще ніколи не доводилося чути.

Федькова гра, це було дуже високе мистецтво. Він вкладав в неї всю свою мистецьку душу і вміння, всю свою особисту тугу за милою дружиною, за своєю далекою батьківщиною, всю красу білоруської народної пісні. Найкраще хіба висловлю свій подив і захоплення цією грою, коли скажу, що почувши її, я зареагував у найприроднійший спосіб: перший раз у свойому дорослому житті... роззявив з дива рота...

Можливо, що Федькова гра тому так дуже поділала на мене, що я вперше почув гру на дудці, голос якої мені дуже подобався. Але Федькова гра теж зачарувала інших товаришів-білорусів, які вже не раз чули гру на тому інструменті. Вони теж усі слухали, якби чогось надзвичайного. А як Федько перестав грати й замріяними очима дивився десь у далину, почулися голоси признання його товаришів-земляків:

— Ну, й заграв ти, Федьку!..

— Такої гри я ще зроду не чув!..

— І сліпий дід краще не заграє...

Від того часу почалися щоденні Федькові концерти. Як тільки, було, він рано встане, чи покінчить роботу, так зараз бере дудку і грає. А ми всі слухаємо. Коли ж бувало після праці, або в неділю, чи свято, візьме Федько свою дудку і вийде надвір, та заграє, тоді німота сотками збігається з усіх сусідніх хат і годинами слухають його дудки.

Ця прекрасна Федькова щоденна гра на дудці, це була велика духова розрада, для нас, полонених, вона додавала нам сил і витривалости під час важких і гнітючих днів неволі.

**

За ту свою дудку, чи радше за гру на ній, Федько і постраждав дуже.

А сталося це так: одного разу прийшов до нас властник городу і сказав, щоб ми від завтра йшли добровільно, після праці, полоти якісь там квіти, бо вони дуже заросли хоптою, що їх може заглушити. За це він буде нам платити окремо, як „трінкгельд" по 5 марок від грядки.

Як властитель вийшов з бараку, ми зробили нараду: що робити? Йти до тої добровільної роботи, чи не йти? Заплата не дуже-то нас манила, бо що могли ми за ті невільницькі гроші купити? Їх треба було насамперед десь в якомусь одному банку виміняти на обігові гроші, і щойно тоді можна було потайки від наших сторожів, дуже лихих двох молодих СС-ів, купити пляшку содової води, або пляшку пива. Одні радили йти, щоб не дразнити постів, інші знову були за тим, щоб не йти, нехай буде, що буде.

Я до тієї наради не мішався, бо був тільки один українець, а їх дев'ятнадцять білорусів, отже у великій меншості, і був у всьому залежний від них. що вони постановлять, це буде й для мене правосильне. Та вони мене мовчки не поминули і теж спитали, що я про це думаю.

— Ми є невільники — відповів я — і нічого добровільно не повинні робити. Якби він, властитель, був сказав, що ми мусимо це робити, так тоді друга справа, мусіли б іти. А добровільно не йдім.

Усім моя думка подобалася і ми не пішли того дня полоти квітів.

На другий день ранком влетів змінений від люті властитель, з криком та лайкою, і, визвавши нас „швайнами" й „завгундами", приказав, що від завтра ми мусимо йти полоти ці квіти, але вже без окремої винагороди. Зараз після праці, по 5-тій годині, ми всі мусимо йти від приписаної роботи до „примусової".

На слідуючий день, одна частина нас, до котрої й я належав, зараз таки, просто від одної роботи, пішла до другої, а друга частина, до якої пристав Федько, пішла по закінченні приписаної роботи наперед ще до бараку, щоб перекусити хліба, а Федько, щоб заграти на своїй дудці — і тоді думали йти полоти грядки.

Та не вспіли вони ще вломити хліба, як до бараку впали СС-и, один з грубою палицею, а другий з багнетом у руці і почали всіх тих, що були в бараці, бити. Розуміється, що кожен, діставши дрючком, чи держалном багнета, миттю вискакував з бараку і біг до тієї клятої роботи. Тільки один Федько, віддавшись, як завжди, цілою душею грі на дудці, спершу не завважив, що діється. Аж як усі хлопці були вже надворі, а один пост вирвав йому дудку з уст, і розбив її на тріски на його голові — щойно тоді Федько зрозумів що сталося. Він теж хотів вискочити з бараку, та вже було запізно: оба пости кинулись на нього одного, й почали катувати. Один бив дрючком по голові, і куди попало, а другий колов багнетом у спину. Били так довго, аж Федько зомлів і непритомний повалився на землю.

Як ми прийшли пізно вечором з роботи, то застали Федька ще на долівці, непритомного і в крові. Ми підняли його, положили на ліжко, змили кров, та позавивали як уміли, та чим могли, рани. Ніччю він дістав високу гарячку, що хвилини зривався і кричав:

— Де моя дудка... де моя дудка... де моя дудка...

На другий день ранком Федька забрали. Куди його повезли — не знаю. Казали, що до лічниці.

Що з ним сталося — теж мені не відомо, бо він уже більше до нас, на роботу, не вернувся.

Мабуть тоді помер сердега, від ран.

(Кінець)

У ДЕНЬ СВ. ЮРІЯ

Високо над Львовом, столицею Західних українських земель, домінує величавий храм св. Юрія. Побудований у другій половині вісімнадцятого сторіччя у розкішному стилі барокко на височині, що прилягає до Львівського Розточчя, посеред городів і парків — цей храм став на протязі сторіч прибіжищем не лише молитовного українського люду, але й осередком українського життя.

Вже давніше на Святоюрській горі стояв манастир. Це ще у ті часи, коли справжнє місто було у підніжжя Замкової гори, оточене валами й мурами. Теж і братчики на Святоюрській горі були укріплені, головно від південно-західньої сторони, бо північно-східна спадала стрімко в долину і була важко доступна. Навіть самий вихід у місто створював колись небезпеку, бо кругом були ліси, в яких і диких звірів не бракувало.

Та вже у тих давніх часах Святоюрська гора була клубком, в якому замотувались нитки різних ділянок життя нашого населення. Тут не лише з'їжджались паломники навіть із дальших місцевостей, тут не лише приходили люди на молитву, але Святоюрські жителі цікавились теж і культурними справами, а то й своєю діяльністю допомагали розвоєві торгівлі.

Найбільше оживала Святоюрська гора в час празника, що припадає 6 травня кожного року. Багато з нас добре пам'ятає ці святкові дні на Святоюрській горі. Тоді ще більше святково величалась над містом ця наша імпозантна святиня, скупана у весняному сонці, а велика площа перед храмом починала жити новим, іншим життям. Тоді, коли у святковому настрою в церкві лунали молитви, які вів найбільший духовий пастир нашого народу у цій частині нашої країни, в долині, під церквою, на великій площі відбувався справжній ярмарок.

І чого ж тут не було? З'їджались у той час під Святоюрську святиню ярмаркові купці з різних усюдів. Розбивали свої шатра, будували торгові буди, ставляли справжні кіоски і заповнювали столи різнородним крамом. Ось різнородні хрестики і медалики, розвішені вервиці і стяжки, а на лавах молитовники й інші релігійні книги. Це у торговців, що розмістились ближче церковних воріт. А далі вже різного роду іграшки, трубки і свистаки, м'ячики і всякі вигадки дитячої ігри. В окремій буді прибрані у красиві строї ляльки, і в пуделках і такі, що їх можна прибирати, — ще далі різні солодощі і різної форми і кольору цукерки. Далі щось для старшої молоді: тут уже кустини у різні взори для дівчат, а навіть спідниці і запаски, для парубків кашкети й інше добро. Теж і поживитись можна на цьому відпусті, полученому із ярмарком. Тут окремі буди з їжею, а найважніша з гарячою ковбасою, ла так і манить око масною опуклістю і дразнить смак запахом.

На площі гамір і крик. Купці захвалюють свій товар, пищать і трублять діти на різного роду закуплених трубках і пищаках, сміється молодь. Старий катеринкар виграє все ту саму мельодію на катеринці та й захвалює свої жеребки, які для кожного бажаючого витягає „власнодзюбно" жовта папуга. Інший вже ошуканець завів справжню льотерію і тут біля нього вже справжні „грачі". У сусідньому саді відпочиває празниковий люд на лавочках, а то й просто розлігся на траві, бо і сторожі парку у цей день не пильнують уже розпорядку, щоб не толочити трави.

Хоч найбільше рухливо було у самий день Святого Юрія, то ж вже кілька днів до Празника і день після, ярмарок був у повному ході. Люди з'їжджались тоді у Львів із найдальших околиць. Були такі, що пішки верстали довгий шлях, щоб і відпуст дістати і грошей заощадити на ярмарок.

Та ще більше важливим був цей Юрський ярмарок у давніші часи. Тоді то під наш величавий храм заїжджали купці і купчики із далеких чужин, навіть із самої Туреччини, звідкіль привозили шовки і атласи. Хто знає, чи який наш старий чумак не заїжджав своїм возом із сіллю під Юрський храм і не привозив вісток із далекої України.

Під сучасну пору вже і сліду нема під нашим величавим храмом із давнього і недавнього минулого. Теж і самий храм осамітнений стоїть у нашому-ненашому місті. Але традиція залишилась у серцях наших. Традиція живе теж у нашого купецтва аж тут на другій півкулі. Наші купці, які вже створили організовану громаду у ЗДА, обрали по традиції своїм патроном Святого Юрія і рік річно відзначують день свойого патрона, збуджуючи память і любов до нашого минулого. Правда нема вже ні славного відпусту, ні ще більше славного ярмарку. Але в попередньому році українське купецтво Филаделфії влаштувало щось на зразок давнього ярмарку, лише вже в американському виданні. Вони вистроїли колону своїх „бизнесових" автомашин із відповідними транспарентами і гаслами і зробили об'їзд вулиць, головно тих в осередку поселення українців і біля церкви. Це і з розрахунком на розреклямування своїх молодих підприємств і більше із сентименту до нашого життя в нашому старому краю. І напевно в них зродила цей почин віра, що ще колись зможемо знов організувати свої ярмарки на рідних землях під патронатом великого заступника українського купецтва святого Юрія. І тоді знову оживе стародавня площа під величавим храмом святого Юрія у Львові, того храму, що побіч Софії став символом соборности. Стародавнна величава будівля, яка стільки історії заховала у своїх мурах, і широкий простір під незабутнім українським небом буде переживати знову хвилини великого духового піднесення і життєвої безпосередности, сполучуючи релігійний відпуст із купецьким ярмарком, нав'язуючи тим до старої традиції та й відбиваючи побут нашого люду.

Т.

СОВЄТСЬКА МІСІЯ В НІМЕЧЧИНІ ШАНТАЖУЄ УКРАЇНЦІВ

Паризький „Українець-Час" надрукував в числі з 19-го квітня деякі багатомовні інформації свого мюнхенського кореспондента, які передруковуємо, тим більше, що подібні випадки трапляються вже в Англії та в деяких інших країнах.

Маємо в руках доказові матеріяли, які потверджують чергові провокативні та шантажувальні дії всякого роду „совєтських місій" у Німеччині супроти українських та інших залишенців. Ті „місії" розсилають людям листи, совєтські газети та іншу літературу, запрошення на „побачення" і т. д. Усе те спрямоване на те, щоб серед політичних емігрантів вишукати найбільш несвідомих, піддатливих, а часом, так званих, „розчарованих" еміграцією, — з метою намовити їх повернутися в країну „сталінського раю". Найбільше набридають совєтчики тим нашим людям, які дотепер листуються з домом.

Найбільше, здається, кубло совєтських душоловів засіло у Франкфурті. Ось перед нами лежить звідтіля „лист" з совєтської військової місії, адресований до одного з молодих українців, який переписується з батьком та матір'ю в Україні. Наводимо цю провокативну цидулку повністю (не виявляючи прізвища одержувача листа та його матері:

„Поважаний О. К.!

Повідомляємо Вас про те, що Вас розшукує мати К. І. А. з села ..., й району... Дніпропетровської области.

Про деталі повідомимо зразу ж після одержання від Вас відповіді з точною адресою, а краще приїжджайте самі.

Бажаємо Вам усього доброго!

Совєтський офіцер

Наша адреса: Франкфурт на Майні, Нідеррад, Шварцвальдерштрассе 138. Совєтська військова місія".

Лист надзвичайно багатомовний. Тим більше, що історію з паном О. К. трохи знаємо. Справа в тому, що О. К. два роки тому,збирався виїжджати додому. Він одержував із України, від батьків, розпучливі листи. Мати в кожному листі благала сина вертатися додому, розхвалювала, як то добре вдома жити, буквально заливала слізми кожний рядок листа, з туги та журби за сином. Син був розчулений словами та сльозами матері, писав їй, що може приїхати і навіть до совєтської місії зголошувався. Аж знасшлися друзі, які переконали О. К., що він своєю перепискою з домом і наміром повертатися пропаде і сам, і матір погубить та всіх рідних. О. К. перервав зв'язки з домом і з совєтською місією.

Тепер та франкфуртська совєтська місія, загубивши сліди своєї жертви, пише цитованого листа на стару адрессу згаданого українця, просячи його „подати точну адресу", а найкраще „приїхати самому".

Ціль листа явно провокативна та шантажуюча. Навіть у тому випадку, коли б мати справді „розшукувала" свого сина. Але вона, як про це вже тепер переконаний сам О. К., не може його розшукувати без примусу сільських, районових чи обласних органів совєтської влади і МГБ, бо мати не гірше сина знає, що означав би його поворот додому. Та й ті попередні листи з дому до сина — то листи під диктат сексотів МГБ.

Таким чином „запрошення" франкфуртського совєтського офіцера з військової місії — це ніщо інше, як нова спроба спровокувати жертву на поворот до московсько-большевицького пекла.

Згадана совєтська військова місія під боком німецьких та окупаційних урядів надсилає такі листи багатьом українцям, які ніколи нічого з листуванням із домом не мали. Большевицькі аґенти у Франкфурті кличуть на „розмови" тих українців, яких адреси їм удалося сяк чи так дістати. Ясна річ, що ніхто з українців до тієї місії не показував і носа.

З наведених фактів ми хотіли б зробити деякі загальні висновки та застереження. Насамперед нас дивує та „правність", та „демократичність" західніх окупаційних американських і німецьких урядів, які дозволяють совєтським сатрапам далі, після кількох уже років репатріяції, непокоїти, терроризувати людей. Цікава ж паралеля: в Москві не вільно повернутися американському амбасадорові, а у Франкфурті є „совєтський офіцер", який до речі, навіть побоявся покласти повного свого прізвища (очевидно перед еміґрантами, не перед американцями), — дозволяє собі не лише писати, а й роз'їжджати по Німеччині та „вмовляти" людей „подумать о возвратє на родину". Чого ж дивуватися, що всі американсько - англійські таємниці знані Москві. При такій постанові справи не треба ніякого спеціяліста розвідчика, звичайний собі совєтський „супчик" серед білого дня все викраде й передасть Москві.

Хочемо також сказати кілька слів і до наших земляків-українців, які ще переписуються з домом. Скажемо просто: залишіть цю небезпечну переписку! Це не намова зради супроти батьків або матерів. Ні! Це відвернення від них жахливих наслідків, які можуть виникнути. Застановімося над тим, що дає листування одного з членів родини з рідними в Україні, які перебувають у цілковитій неволі, в абсолютному безправ'ї?

Кожна підсовєтська людина знає, як було з перепискою із закордоном десь напередодні „єжовщини". Тоді так само совєти дозволяли батькам та матерям і взагалі родинам листуватися з своїми рідними, які виеміґрували за кордон. Навіть посилки дозволялося посилати, гроші, що хочете. А що потім сталося? Усіх, які переписувалися з закордоном — поарештовано, попересаджувано до тюрем, повисилано в далекі концтабори, та, врешті, просто порозстрілювано, обвинувачуючи всіх тих людей у „шпигунстві" або „співпраці" з країнами капіталізму, ворожими до СССР.

Те саме чекає тепер тих українців і інших еміґрантів, які переписуються з своїми рідними в підневільній підсовєтській Україні. Звичайно, ми цілком розуміємо горе розлученої рідні, тугу, біль, жаль за Батьківщиною і своїми рідними. Але треба зрозуміти, що листуванням не полегшать їхнього положення, не звеселять життя тим, які перебувають там, в Україні. Коли б же ці листи не цензурувалися і не диктувалися, коли б можна було листа переслати нелеґальним шляхом!

Не можна ж ціною хвилевих розрад назавжди втрачати своїх рідних! А вони напевно будуть втрачені, як не раніш, то пізніш.

Треба усвідомити собі, що рідні з України пишуть листи не з своєї волі, вони не можуть у своїх листах, з огляду на примус і большевицьку цензуру, написати сюди, за кордон, щоб до них не присилати листів, бо це рівнозначне смерті. Але ж зате тут, за кордоном, хоч на чужині, але на волі, ніхто нікого не примушує писати і нічого нікому за те не буде, що хто і як собі зробить. Тому саме нашим людям звідси треба мати зрозуміння і своїми перепискими з домом не наражувати батьків, матерів, сестер та братів на вірну погибель!

А наприкінці хочемо ще звернутися до українських керівних чинників на еміґрації — клопотати та протестувати перед відповідними американськими та німецькими чинниками, щоб заставити всякі совєтські „місії" в Німеччині, припинити тероризувати залишених тут українців. Це ж прямо таки глум над свободою і демократією — совєтські офіцери з МГБ не дають спокою нашим рідним у нашім Краю і ці ж самі офіцери не дають нам спокою в чужій, вільній країні — Німеччині.

Чи, може, і ці всі антинародні, антилюдські, душогубні вчинки московсько - большевицьких убивць виправдуються „правними" законами та конституціями?

І. Литовченко

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж

Місцевий відділ ОДВУ влаштував при співучасти драматично - хореографічного гуртка „Джерело" в Ню Йорку, дня 17. 1. 1953. в залі укр. централі вечір укр. нар. танків (гуцульські, бойківські, коломийки, чумак, ґонта і ін.) під керівництвом п. Р. Петріни, а опісля Маланчин вечір. Численна місцева укр. громада мала нагоду приглянутись зразкам нашого нар. танкового мистецтва при оркестрі п. В. Тритяка, і гарно провела цей вечір.

Чол. хор „Трембіта" влаштував в часі цьогорічних м'ясниць дня 24. 1. 1953 „карнавалові вечерниці" в залі „Чорноморської Січі". Приґравала оркестра п. В. Тритяка з приспівами членів хору і п. І. Кононів, при чому численна публіка в гарному товариському настрою і в прибраній симпатично залі мала змогу почути деякі нові композиції п. Тритяка та відспівані хором колядки. На загал, була це забава добре відготована і мала гарний успіх. Хоч деякі добрі голоси в хорі відпали з приводі досі невідомої епідемії „недиспозиції горла" і їх слід було б по імені назвати, хор все ж таки тішиться симпатіями громади, виступаючи часто на всяких наших святах та імпрезах в Нюарку і околиці. Понадто співає в тут. гр.-кат. церкві на Богослуженні кожної другої неділі.

Кружок приятелів пласту (Пласприят) влаштував дня 7. 2. 1953 традиційну Карнавалову забаву в залі укр. централі. Заздалегідь заповіджений дохід з тієї забави на купно пласт. оселі, голосне ім'я і жертвенна праця Управи згад. установи стягнули вже вдруге на цю забаву доволі численну пластову громаду і гостей з Нюарку і околиці. Доброю підготовкою а в слід за цим і гарним успіхом ця забава перевищила в цьому році всі інші забави в Нюарку. Завданням Т-ва є дати місцевій пласт. станиці, яка організаційно охоплює 110 осіб, моральну і матеріяльну піддержку. На зборах Т-ва, яке начислює понад 130 членів, відбутих дня 11 квітня ц. р. під проводом п.п. д-р С. Яніва і Т. Кордуби, при звідомленнях з діяльности управи: голови д-р І. Карапінки, секретаря мґр. М. Кіндрачука, касієра пані Андрушків, інж. Т. Дурбака і члена Контр. Комісії д-ра О. Утриска, приявні на зборах члени довідались про багатогранну і корисну діяльність цієї установи. По діловій дискусії, яка стояла на високому рівні та в якій брали участь крім згаданих осіб: д-р К. Кисілевський, який підкреслюючи співпрацю з Пластом, веде курс українознавства в домівці Т-ва, пані Дурбакова, Осінська, Олесницька, панове М. Леськів, П. Заболоцький, П. Войновський, Ю. Іванків та інші, на внесення Контр. Комісії уділено одноголосно уступаючій Управі абсолюторію і признання за її жертвенну працю. До нової Управи вибрані: голова — д-р І. Карапінка і члени — д-р Янів, Т. Кордуба, В. Гнатик, П. Заболоцький, І. Поточняк, Я. Олесницька. До Контр. Комісії ввійшли: д-р О. Утриско, мґр. М. Кіндрачук і пані Андрушків.

Крутянська Академія. Місц. відділ ОДУМ в порозумінні з місц. УЦК влаштував дня 15. 2. 1953 в залі укр. централі Академію, присвячену героям Крут. Згадане Свято, яке попередила відправлена того ж дня панахида за душі героїв в УАПЦеркві в Нюарку, почалось амер. гимном. Доповідь виголосив ред. Ю. Дивнич. Відтак симпатичний, хоч нечисленний міш. хор УАПЦеркви під управою п. Куриленка відспівав дві пісні: „Коли ви вмірали" і „Гей, брати, воскресну пісню". Пані В. Олесницька виголосила мелодеклямацію: „Героям Крут" із збірки „Непокірні слова", при музичному оформленні пані Г. Клим. Відома опер. співачка п. Г. Зятик (мецо-сопрано) відспівала: „Думу" — М. Гайворонського й „На чужині" — А. Гнатишина в супроводі фортепіяну, який був в руках п. Т. Богданської. Чол. хор „Трембіта" під управою професора Тритяка відспівав пісні: „За рідний край" — Гайворонського, „Марш молоді" і „Наш рідний край" — В. Тритяка. Понадто в програмі були: дит. декламація Н. Олесницького — „Крутянцям" й інсценізована рецитація: „Українські Термопілі". Всі точки програми Свята були прийняті оплесками учасників Свята. Укр. національним гимном закінчено це Свято. Виготовлена п. П. Войновським карта України з ближчим означенням околиці Крут і символічна могила Крутянців на сцені причинились чимало для звеличання Свята. Управа Т-ва під проводом голови І. Павленка і членів: П. Шепеля, І. Філімончука і М. Могили, мимо відмови одної з тут. установ молоді спільно влаштувати це Свято, вложила багато праці і часу при влаштуванні Свята, яке на загал випало імпозантно, мимо зливного дощу. Дохід зі Свята призначено на інвалідів.

Місцевий відділ Укр. Музичного Інституту існує від 1. вересня 1952 під керівництвом проф. В. Тритяка, який є заразом викладачем скрипки і теоретичних предметів. Учительками фортепіяну є пп. Т. Богданська і Г. Клим. В дні 22 лютого ц. р. в домівці Інституту при Белмонт Евню 9, переведено піврічні іспити. Кандидатів до іспиту було 33: з Нюарку, Пасейку, Джерзі Сити і Елизабет. Предсідником іспит. комісії в заступстві хворого тоді проф. Р. Савицького була п. М. Байлова, а членами пп. Т. Богданська, Г. Клим, І. Соневицький, Р. Темниця, В. Тритяк і О. Чипак. Роздача півріч. посвідок відбулася 21. березня ц. р. На день 2. травня ц. р. намічений попис учнів Муз. Інституту відділів: Нюарк, Пасейк, Джерзі Сити і Елизабет.

Т-во Сприяння УНРаді влаштувало в порозумінні з місц. УЦК громадське віче в дні 1. 3. 1953 в залі „Чорноморської Січі". Віче відкрив голова п. д-р П. Богданський і на його пропозицію до президії віча вибрано пп.: мґр. В. Сенежака, д-ра Л. Голінатого, Ковальчука і Т. Кордубу. На вічу виголосили реферати: д-р М. Стахів про „Сучасне світове положення і укр. справа". Д-р К. Паньківський про: „Значення УНРади і її потреби". В. Дубняк на тему: „Молодь і Державний Центр УНРади". По оживленій дискусії і підписанні учасниками віча деклярацій на позику УНРаді та схвалення відповідних резолюцій віче закрито відспіванням українського національного гимну.

Вибори до Управи міста Нюарку.

Передвиборча акція стала від кількох тижнів інтенсивною на терені міста. Кандидати на 5-х комішенерів (а є їх понад 20) і мейора, яких прізвища оголошені на мурах міста, користають з кожної нагоди, щоб м. ін. і перед українською громадою висказати своє політ. кредо та здобути голоси при виборах, які відбудуться в половині місяця травня ц. р. Кандидати явились і промовляли м ін. на чирших сходинах УЦК, на заг. зборах амер.-українського банку і на „свяченім" в залі укр. централі.

Американсько - українська щадничо - позичкова спілка (банк) в Нюарку.

Звичайні заг. збори цієї установи відбулися дня 29 3. 1953. в укр. централі в приявності 122 членів на всіх 697 членів банку. Майно цієї фінанс. установи з кінцем 29. лютого 1952 р. виносило $338,612,68 а з кінцем лютого 1953 р. $578,717,61, це є за рік 1952 збільшилось на 240,105 долярів. Супроти цього по оживленій дискусії збори одноголосно схвалили абсолюторію уступ. урядові і дирекції. До нового уряду на 1953 р. вибрані пп. М. Басараб — предсідник, Т. Каськів — заст. предсідника, О. Лисак — касієр, Т. Цап — секретар. До Дирекції вибрані: д-р І. Карапінка, Т. Олесницький і Ол. Врик.

У.Ц.К. (філія УКК)

В дні 28 3. 1953. відбулись доволі численні заг. збори членів (установ, організацій) Укр. Центр. Комітету в укр. централі. До президії зборів вибрано: д-ра В. Комаринського, д-р Л. Голінатого, І. Філімончука і М. Матіяша. По звідомленнях з діяльности Управи У.Ц.К. (голови, секретаря, імпрез. і фінанс. реф-ів) незначна група делегатів (6) мимо оголошення в пресі і заклику президії зборів, не хотіла вирівняти чл. вкладки за минулий рік, все ж таки забирала раз-у-раз голос в дискусії, а перед вибором нової Управи вийшла зі залі нарад, залишаючи приготовану вже, на машині написану заяву. По уділенні абсолюторії уступ. Управі з діяльности за минулий рік, на внесення Комісії Матки вибрано до нової Управи У.Ц.К. слід. особи: А. Кейбіда — голова, М. Леськів, д-р В. Комаринський, д-р Р. Криштальський, М. Зілинська, д-р О. Утриско, О. Труш, І. Філімончук — члени Управи. До Контр. Комісії вибрані: д-р П. Богданський, П. Калиниченко, інж. І. Турянський. До Тов. Суду вибрані: д-р Л. Голінатий, д-р І. Карапінка і К. Приходько. З уваги на спізнену пору відложено справу прийняття нового статуту У.Ц.К., виготовленого вже, статутовою комісією і зреферованого на зборах. М. ін. порушено на зборах одну незвичайно важну справу, а саме: мимо зарядження уступ. управи до всіх членів (організацій, установ) щоб у справі реченців влаштовуваних ними всяких імпрез в році для порядку порозумівались з управою УЦК, деякі члени (організації, установи в Нюарку) не примінювались до цього а навіть не повідомляли У.Ц.К. про влаштування імпрез у себе. Наслідок був цей, що зачасті імпрези у зимово-весняним часі (кожної суботи, чи неділі) були причиною, що деколи залі в часі імпрез світили майже пустками.

Вистава п'єси „Безталанна".

Ансамбль укр. акторів львівського театру з гостинним виступом дир. И. Гірняка (режисер п'єси п. Б. Паздрій) виставив п'єсу „Безталанна", нар. драму на 5 дій І. Тобілевича в дні 14. 3. 1953. в залі укр. централі. Виступали в цій п'єсі наші найкращі мистецькі сили. Хоч п'єса з уваги на численно приявну на залі нашу дітвору, під оглядом виховним може не зовсім тут лідходила, то все ж таки гарна і надзвичайна ціль вистави цієї п'єси. придбання фондів для вшанування і утривалення пам'яти нашого мистця-актора пок. В. Влавацького стягнула численну укр. громаду з Нюарку і околиці, яка виповнила вщерть велику залю укр. централі, звідки, по закінченні п'єси, виходили всі вдоволені, хоч неодному полились сльози на залі. Обов'язок продовжувати збірку на пов. ціль прийняв на себе чол. хор „Трембіта" в Нюарку.

О. У.

Український Літературно-Мистецький Клюб
Ню Йорк 149. 2-га Ев.

Ню Йорк. З Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в найближчу п'ятницю, 8-го травня, д-р М. Шлемкевич виголосить кінцеву доповідь з циклю „Загублена українська людина". Початок о год. 8-мій ввечорі. ЗАРАЗ !!!

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Д-РА ОЛЕКСАНДРА АРХИМОВИЧА

В суботу 9 травня 1953 р., год. 6 веч. відбудеться в приміщенні НТШ в Ню Йорку, 50 Чорч Ст. кімн. 252 доповідь проф. д-ра Олександра Архимовича на тему: „По наукових установах Еспанії" (Університети та агрономічні наукові установи).

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У статті інж. В. Трембіцького: „Українська пасажирська фльота", що була видрукувана в 99 і 100 числі „Свободи", завважено такі недогляди:

Назви кораблів мають бути, не „Свансіто, а „Сванетія", не „Крила", а „Крим", не „Адшаристан", а „Аджаркстан". У назвах портів: Не „Сената", а „Анапа", не „Туайса", а „Туапсе", не „Сой", а „Сочі".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ЗРОСТАЮЧИЙ ВПЛИВ ІМІҐРАЦІЇ В КАНАДІ

Продовж 100 років миру, добробуту та політичного освідомлення, які наступили після Північно-американської війни 1812 р. та Наполеонських нищівних для Европи воєн, багато людей із Старого Світу переселилися до Нового Світу в пошукуванні свободи, щастя, або, як це дуже часто, виключно для поліпшення свого матеріяльного стану.

Серед перших новоканадійців того часу були британські ветерани битви під Ватерльо та інших воєнних походів проти Наполеона. Впродовж 20 років після битви під Ватерльо 403,000 британських поселенців осіли в Горішній Канаді, здовж берегів ріки Сен Лоренс та довкола озер Онтаріо та Сімку. Вони теж поселювалися в долинах рік Ґренд і Теймз в південно-західньому Онтаріо, займали землі здовж озера Ірі та формували округи на південному боці озера Гюрон.

Один підприємчивий шотляндець, що звався Джан Галт, зорієнтувався, що поселювання людей у Канаді може бути добрим підприємством і оснував „Кенада Компані" для закупу землі від Британської Корони і перепродував її поселенцям. Гальт і його спільники заклали містечка такі як Ґвелф, Ґодеріч, Стратфорд, а теж очевидно Галт у Центральному Онтаріо, і заселили дані райони вибраними шотляндськими і англійськими поселенцями.

Тимчасом досліджування й пошукування за землею поширилося на безкраї рівнини і гори далекого Заходу Канади. Після невдалої спроби лорда Селкірка заснувати оселю на Заході дуже мало зроблено в тому ділі аж до часу прокладення американських залізничих шляхів до Сент Пол у Міннесоті. Бо після цього поселенці могли звідтам подорожувати човнами чи возами здовж долиною ріки Ред аж до її сполучення з рікою Асінібуан у Манітобі, а потім дальше в прерії.

В червні 1870 р. компанія Гадсон Бей зрезиґнувала зі свого чартеру на землі в Західній Канаді і її посілості перейшли в посідання Домінії Канада. Оселі над рікою Ред та довколишню територію оформлено в провінцію Манітоба, а велетенські простори на північ і на захід стали Північно - Західніми Територіями. В тому ж часі у Монтреалі заплановано будову трансканадійської з а л ізниці, яка справді сполучала б Канаду в одну цілість „від океану до океану".

Сама ситуація на терені Північної Америки до деякої міри принаглювала заселити Захід Канади і оформити його як британську територію. Бо хвиля американської колонізації безупину перекочувалась через рівнини на півдні, а настроєні імперіяльно американські поселенці були схильні розглядати горизонт як одину границю свого походу. Канадійський уряд заплянував сміливий плян іміґрації та заселювання і вперше звернувся до европейського континенту за новими людьми.

Одна з перших груп поселенців, які прибули тоді з Европи, була ґрупа німців-менонітів. Вони отримали великі ділянки землі по обох боках ріки Ред недалеко Вінніпеґу. Канадійських французів заохочувано переселюватися з Квебеку до Манітоби. З черги у 175 р. засновано над берегами озера Вінніпеґ ісляндську колонію. Пошесть віспи майже зліквідувала цю колонію зараз після її заснування, але залишки її завзятих мешканців цупко держалися життя і новонабутої землі. У 1885 р. туди прибула нова група поселенців з Ісляндії, в числі якої знайшлися теж ісляндці з ЗДА.

Прибували сюди також різні релігійні секти: з ЗДА мормони, які шукали більшої свободи віровизнання; тисячі їх поселилися на теренах, що сьогодні становлять частину провінції Альберти. У 1899 р. почали поселюватися в Канаді духобори, які втіками від релігійного переслідування в царській Росії.

Однак найбільша група, яка прибула до Канади з Европи в останніх роках 19-го і на початку 20-го століть, складалася з українців. Це були переважно хлібороби. Їх приманювала Канада головно багатством управної землі та свободою, яку їм запевняла ця нова країна. Перші українці прибули до Канади 1891 р., а в чергових роках за ними почали прибувати і десятки тисяч їхніх земляків. Вони поселювалися на заході Канади — на теренах, що сьогодні мають назву провінцій Манітоби, Альберти й Саскачевану. Сьогодні українці є четвертою щодо кількости етнічною групою в Канаді (по англосаксонцях, французах і німцях).

В мирових роках перед 1914 роком хвиля іміґрації до Канади зросла до розмірів повені. Тоді то в Канаді поселювалися тисячі німців, поляків, голляндців, скандинавців, балтійців, італійців, сербів, хорватів, чехів, словаків, бельгійців і інших.

„Канадійська Сцена"

• РОЗШУКИ •

Пошукується МИХАЛІНУ, МИКОЛУ і ПАВЛА ГАПИ

із села Зарваниця, пов. Підгайці, які перебували у Филаделфії — Огайо. Пошукує кузинка Анна Валега з Санови, що жила в Чернівцях у тітки Марії. Проситься писати на адресу::

Mme. TKATCHENKO ANNA
34 rue des Couronnes Paris 20-e,
France.

Пошукую в дуже важній справі БОРИСА ВАСИЛЕВСЬКОГО і ГОЛЮКУ, які були зі мною в пластовім таборі в Вольґанґсее в Австрії в 1947 р. Прошу голоситись на адресу:

ІВАНКА Л. ДУЧАК
162 Birch N., Timmins, Ont.,
Canada.

• ПРАЦЯ •

Потрібно **МУЖЧИН** до фабрики шкіри. Голоситись:

CHROME TANNING CORP.
440 Freylinghuysen Ave.,
Newark, N. J.

• НАУКА •

ПРИЙМАЄТЬСЯ учасників на технічні курси зі слід. предметів: 1) технічне креслення, 2) математичні предмети, 3) стрес аналіза і дісайн (тільки для заавансованих креслярів). Наука відбувається заочним шляхом. Двомовний учбовий матеріял. Докл. інформації подає:

KONSTANTIN CERKEWICH, Eng.
350 Grove Stret
Jersey City, N. J.

• ВИСЛОВИ СПІВЧУТТЯ •

В пошані до бл. п. інж. Володимира Малевича, що помер в Пітсбурґу 29. квітня ц.р. місто вінка на могилу, складаємо $10 на Дім Української Культури Наукового Товариства ім. Шевченка в Ню Йорку.

Пітсбурґ, дня 30. квітня 1953.
Антін і Ірина Луцькі.

Україна в шкільних американських підручниках

(Закінчення зі стор. 2)

лені слов'янами. Народи Польщі, Литви і Словаччини були навернені на католицизм з поганства кілька століть пізніше, як народи зах. Европи, тобто можна сказати після 800 року. Раз вони були навернені, то остались вірні вірі з надзвичайною сталістю. Навернення деяких слов'янських народів було результатом ревности двох грецьких монахів, що називалися Кирил і Методій. Кирило провів біля 10 років між с л о в'янськими н а р о д ами. Крім ширення християнства, ці герої, Кирило й Методій, принесли цивілізацію до східньої Европи". (стор. 142).

Не згадується про Україну навіть тоді, коли пишеться про напад турків, зате про Польщу пишеться там так:

Польща оборонець Европи

Вірність слов'янського народу своїй християнській вірі у пізніші століття, це світла історія. Це відноситься спеціяльно до польського народу, що його хоробрість дала йому можність боротися з турками, які були невіруючими і ворогами европейської цивілізації. (стор. 143).

Можна б так наводити цитати з підручника за підручником і в кожному одне й це саме: назва Україна, український народ, його мова, історія, література — замовчується, або змішується з Росією. В американських школах молодь, в тому числі й молодь українського роду, вивчаючи історію народів, не то що не вивчає її повністю, але ще й, особливо український народ, вона пізнає хибно, неправдиво. Не звертати увагу нашим українським вченим, церковним провідникам, професорам, студентам і самим учням та батькам на це все, то значить дозволити фальшивій науці - пропаґанді р о б ити дальше велику кривду не тільки українській справі, але й американцям. Молодь мусить знати правду. Її не можна обманювати, не можна про один нарід говорити правду, про другий нарід пів-правду, а про третій брехати за чужими фальшивими відомостями. Так, як справою енциклопедій і словників зайнялося НТШ, так справою шкільних підручників варто, щоб зайнялася Шкільна Рада при УКК. Від належно поставленої праці в тому напрямі, від зорганізування спеціяльної комісії, яка проглянула б шкільні підручники й відповідними в и я с н еннями спростувала та доповнила відомості про Україну, історію, літературу і т. п. відомості американської молоді, наша українська справа пішла б далеко вперед.

Через діру в рурі витікав мільйон галонів води денно

Ню Йорк. — Водний департамент міста Ню Йорку проголошує потішаючу вістку, що йому вдалося відкрити у міських водотягах діру, якою протікає денно мільйон галонів води. Рура, у якій відкрито цю діру, положена в глибині 185 стіп від 25 вулицею, недалеко Бродвею. Направа почалася негайно, одначе вона буде тривати два місяці. Вода протікала до підземної канавки і не заподіяла значнішої шкоди в підбудові вулиці.

Повітряний двірець в Нюарку перед відкриттям

Нюарк, у стейті Ню Джерзі. — Запланований для подорожного руху між Ню Йорком і іншими великими містами двірець вартости $8,500,000, вже на в и к і н ч е н н і. Його будує В л а д а П о р т у Ню Йорк як зразковий двірець для вигоди подорожних і для справности на випадок загальної потреби. Він має бути відданий до прилюдного вжитку 1 липня. Головний будинок і аркади охоплюють 188,400 квадратових стіп. Він буде п'ять раз більший від теперішнього будинку, який буде переданий урядові для перевозу пошти.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

СМІЛИВІ МИСТЕЦЬКІ ПЛЯНИ М. МІНСЬКОГО

Ню Йорк. — З поінформованих джерел довідуємось, що відомий з численних виступів перед українською й американською публікою, як теж зі своїх виступів в Европі, наш молодий співак-баритон Михайло Мінський записався на дальші студії в Академії Вокального Мистецтва у Филаделфії. Минулої середи він мав назначений там вступний іспит, який здав блискучо й вже в найближчому сезоні, який почнеться з вереснем цього року, він мав би продовжувати свої заавансовані співацькі студії. М. ін. до професорського складу згаданої Академії входить відомий наш композитор і пяніст Антін Рудницький, який і рекомендував Мінського, познайомившись з високою клясою його голосу й мистецьких можливостей на недавньому концерті у Филаделфії. Тому, що інтензивні студії утруднюватимуть дальшу заробіткову працю, п. Мінський плянує дати ще перед шкільним сезоном, як і впродовж сезону низку публічних концертів, щоб в той спосіб здобути собі від нашої публіки стипендію, таку потрібну на студії. Він переконаний, що наш загал йому в цьому допоможе, бо й з думкою про нього та про нашу музичну культуру й її репрезентацію в Америці він рішився на дальші студії. Музичні знавці й рецензенти заповідають п. Мінському можливості найкращих досягнень та успіхів в його мистецькій кар'єрі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339 відбудуться в суботу, 9. травня 1953, о год. 7. ввечір, в домі Громади на Лавренц вул. Проситься всіх членів бути присутніми і вирівняти залеглі місячні вкладки. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори „Дністра", відділ 361 відбудуться в суботу, 9. травня, о год. 8. ввечорі у власній домівці 119 Avenue A. I. поверх в Ню Йорку. У програмі: звіти — фінансовий, діяльностевий, домівки, опікунів хворих, інформація про наради окружних відділів УНСоюзу, справа балю, участь у маніфестації, кореспонденція, біжучі справи. З уваги на те, що в квітні збори не відбулися, бо домівка була зайнята, проситься членів прибути на біжучі збори, щоб вислухати звітів за 2 місяці. — М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Варагура, рек. секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Бр. св. о. Николая, від. 276, повідомляє своїх членів, як місцевих так і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. травня, о год. 2. по полудні. Проситься всіх членів прибути на збори. Також напоминається членів приєднувати до нашого відділу нових членів, яких просимо привести зі собою на збори. — С. Ліцовська-Редеґен, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. Укр. Нар. Союзу відділ 292 подає до відома всім своїм членам, що місячні і спеціяльні збори відбудуться в неділю, 10. травня, о год. 1:30 по полудні, в залі Укр. Нар. Дому при 4655 Martin. Тому що маємо важні справи до полагодження як пікнік та маніфестація, тому присутність всіх членів конечна. Пригадуємо, що вкладки платиться згори, тож майте це на увазі, щоб не наражуватись на суспенду. Проситься тих усіх, які мають родини, а ще не є в Союзі, щоб не зволікали з вписанням в члени. — В. Дідик, предс.; П. Кізел, секр.; М. Гузиляк, кас.

МЕНВІЛЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка від. 349 відбудуться в неділю, 10. травня в домі Лісного. Присутність всіх членів обов'язкова. — І. Шеґера, предс.; Д. Федина, кас.; М. Лісний, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 182 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. травня, о год. 2. по полудні в галі парафіяльній, 45-47 Говп Евеню, Пасайк, Н. Дж. Проситься всіх членів прийти на збори та вирівняти свої місячні належитості. — Уряд.

ВІЛІНҐ, В. ВІР. — 56. відділ повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться 10. травня, о год. 2. по пол. Є важні справи, всі члени мають бути на зборах — І. Ковальчик, предс.; П. Вітенко, кас.; М. Медвідь, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збруча від. 260 повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. травня, о годині 2. по полудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакаванна Евеню. Пригадується всім членам, щоби платити свої вкладки на час та не наражувалися на суспенду. — О. Запоточний, Р. Рубльовський.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. Т. Шевченка, від. 156 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. травня (May) точно в год. 2. по пол., в Громадськім Домі. Просимо щоби всі члени були присутні, буде нарада в справі виїзду на Союзівку 4. липня та друга справа пікніку. — Н. Іщ.к, предс.; В. Трач, кас.; В. Новак, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Збори Тов. „Єдність", від. 163 відбудуться 10. травня в Домі Горожан, 847 N. Franklin St., в 1. год. по полудні. Проситься всіх членів бути на означений час, бо є важні справи до вирішення. — М. Курко, предс.; С. Филик, рек. секр. І. Потучко, фін. секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. травня, о год. 3. по полудні, в своїй залі 914 Френклін Еве. Проситься обов'язково прибути, бо є важні справи до вирішення. Почуєте звіт з ювілею, який відбувся в неділю та справа підготовки до пікніку. Хто бажав би мати новий статут У. Н. Союзу може дістати на зборах. — М. Мушинський, предс.; Д. Войтович, кас.; І. Павловський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Подається до відома, що місячні збори Тов. ім. І. Франка, від. 334 відбудуться в неділю, 10. травня, о год. 1. по полудні, в залі У. Н. Дому, 2255 W. 14th St. Проситься всіх членів бути присутніми на зборах. — Н. Задорецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.; Н. Марціцюк, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Мир", відділ 324 повідомляє членів, що звичайні місячні збори відбудуться в суботу, 9. травня, о год. 8. ввечорі. Є важні й цікаві справи, які зреферує секретар відділу. Просимо прийти і при тій нагоді вирівняти залеглі вкладки. — А. Горохівський, предс.; Н. Вурак, кас.; І. Струк, секр.

AMBRIDGE, PA. — The regular monthly meeting of Ukrainian National Association St. Basil Branch 161 will be held on Saturday, May 9, 1953 at 7 P.M. at the lodge hall, 600 Glenwood Ave. Ambridge, Pa. Final plans for the lodge's dance will be discussed and all members are urged to be present. — Charles Koodrich, Rec. Sec.

Посмертна Згадка

МИКОЛА ДЯЧУН, довголітний член відділу ч. 152 УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., помер 25. квітня 1953 р., в Ірвінґтон, Н. Дж. Покійний походив зі села Стебниківці, пов. Тернопіль, Галичина. Оставив у смутку дружину Анну. Похорон відбувся 28. квітня з гр.-кат. церкви св. Івана Хрестителя. — В. Н. П.!

І.Бакум, секр.

Ділимося сумною вісткою, що 12. квітня 1953 р. відійшла від нас у вічність наша Найдорожча Дружина і Сестра

Марія Ковалик

Похорони тлінних останків відбулися 15. квітня ц.р. в Ст. Пауль, Міннесота, про що повідомляють Родину, Друзів і Знайомих горем прибиті

Євген Ковалик, муж;
Ольга і Богдан Ґамоти, сестра і шваґер;
Мирон Примак, брат;
Богдан і Юрко, сестрінки.

ТАРЗАН, ч. 3062. Покликприроди



З віддалених джунґлів, Тантор і його брати прийшли до річки напитись. На звук пострілів Тантор вервово засурмив.

„Слухайте!", бубонів Тарзан. „З джунґлів прийшов далекий звук сердитого Танторового сурмлення".

„Танто-о-ре!", пронісся пронизливий поклик. „Танторе!" І зараз, немов у відповідь, надійшло сурмлення слона.

„Стрілянина скінчилася, Тарзане!", кричала Джейн. „Надходить Гассан із своїми людьми!"